

An Analysis on the Necessity the Role of Ethics in Research

Mohammad Kazempour Teymourloy*

Abstract

Research ethics provide guidelines for the responsible conduct of research. In humanities research, ethics is one of the central issues and is defined as the ethics of planning, conducting and reporting research, which guides us on how to conduct and publish scientific research. The purpose of this research is to present the ethical principles of organizing and conducting research, as well as describing the characteristics of people with professional ethics. The purpose of this research is to present the ethical principles of organizing and conducting research, as well as describing the characteristics of people with professional ethics. The research method of this research is documentary-analytical. By analyzing the findings, 25 ethical principles of knowledge have been presented And is divided based on the characteristics of people with professional ethics. Adhering to ethical responsibilities at the level of researchers requires the ethical principles of research. therefore These principles provide ethical guidance for researchers and the institutions in which they work. Ethics is of particular importance in humanities research and is considered as a key component. Promoting research goals, promoting cooperation and coordination between different people in research, making researchers accountable to the public, helping to create public support for research and strengthening social responsibility are among the reasons why it is important to observe ethical principles in humanities research.

Keywords: Research Ethics, Professional Ethics, Ethical Approaches, Ethical Principles of Research, Humanities.

* Ph.D. in public administration, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran, mkazempour4@gmail.com

Date received: 2023/04/12, Date of acceptance: 2023/07/19

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش

محمد کاظم پور تیمورلوئی*

چکیده

اخلاق پژوهش رهنمودهایی را برای انجام مسئولانه تحقیق ارائه می‌دهد. در پژوهش‌های علوم انسانی اخلاق یکی از موضوعات محوری و به‌عنوان اخلاق برنامه‌ریزی انجام و گزارش تحقیق تعریف می‌شود که ما را در مورد چگونگی انجام و انتشار تحقیقات علمی راه‌نمایی می‌کند. هدف این پژوهش ارائه اصول اخلاقی سازمان‌دهی و انجام تحقیق و هم‌چنین تشریح ویژگی‌های افراد دارای اخلاق حرفه‌ای است. روش تحقیق این پژوهش اسنادی - تحلیلی است. با تحلیل یافته‌ها ۲۵ اصل اخلاقی پژوهش ارائه شده است و براساس ویژگی‌های افراد دارای اخلاق حرفه‌ای تقسیم‌بندی شده است. پای‌بندی به مسئولیت‌های اخلاقی در سطح پژوهش‌گران محتاج اصول اخلاقی پژوهش است. بنابراین، این اصول راه‌نمایی‌های اخلاقی را برای محققان و مؤسساتی که در آن کار می‌کنند ارائه می‌دهند. در پژوهش‌های علوم انسانی اخلاق از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به‌عنوان یک مؤلفه کلیدی در نظر گرفته می‌شود. ارتقای اهداف تحقیق، ارتقای همکاری و هماهنگی زیاد بین افراد مختلف در پژوهش، پاسخ‌گو کردن محققان در برابر مردم، کمک به ایجاد حمایت عمومی از پژوهش، و تقویت مسئولیت اجتماعی از دلایل اهمیت چرایی رعایت اصول اخلاقی در پژوهش‌های علوم انسانی است.

کلیدواژه‌ها: اخلاق پژوهش، اخلاق حرفه‌ای، رویکردهای اخلاقی، اصول اخلاقی پژوهش، علوم انسانی.

* دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، mkazempour4@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۸

۱. مقدمه

تحقیقاتی که به موضوعات انسانی یا مشارکت‌کنندگان مربوط می‌شود، نگرانی‌های اخلاقی، مشروع، اجتماعی، و اداری متمایز و چندوجهی را مطرح می‌کند. موقع انجام پژوهش استانداردهایی بر رفتار پژوهش‌گران علمی حاکم است که این دستورالعمل برای انجام مسئولانه تحقیق است. از آن‌جا که پژوهش‌گران با تولیدات علمی، اختراعات، و اکتشافات خود در محیط پیرامون دخل و تصرف می‌کنند، آشنایی آن‌ها با اصول اخلاقی در پژوهش ضروری به‌نظر می‌رسد.

اخلاق در پژوهش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به‌عنوان یک مؤلفه کلیدی در نظر گرفته می‌شود. برای یک محقق ضروری است که اطمینان حاصل کند که هدف او ارائه اطلاعات اصلی، حقیقت، و اجتناب از هرگونه اشتباه است. علاوه‌براین، اخلاقی بودن نویسندگان را قادر می‌سازد تا با حمایت کافی از سوی مربیان، راهنماها، و هم‌تایان خود رویکردی مشارکتی را برای تحقیقات خود اتخاذ کنند.

کار پژوهشی علمی، مانند تمامی فعالیت‌های انسانی، تابع ارزش‌های فردی و اجتماعی است. اخلاق پژوهش شامل الزامات مربوط به کار روزانه، حفظ حرمت افراد، و انتشار اطلاعات در تحقیق است (Johnstone 2009). ارزش‌های اخلاقی بیان‌گر ساختار اجتماعی و ارتباطی هستند که به‌عنوان مذاکره تفاسیر بین بازیگران (عوامل اخلاقی) ایجاد می‌شوند. دستیابی و جذب ارزش‌های اخلاقی اساسی برای کسب حرفه‌ای بودن در تمامی شاخه‌های فعالیت به‌ویژه در آموزش و پژوهش و توسعه و هم‌چنین در مراقبت‌های بهداشتی، مدیریت دولتی، در حوزه حقوقی، ارتباطات عمومی، سیاسی، و غیره ضروری است (Sandu et al. 2020).

در بحث اخلاق پژوهش نظرهای متفاوتی وجود دارد. به‌عنوان مثال، به‌گفته گیلین و دیگران (Guillemin et al. 2010)، که با محققان استرالیایی مصاحبه کرده‌اند، باوجود زمان قابل توجهی که به بررسی اخلاق اختصاص داده شده است، کمیته‌های اخلاقی و دستورالعمل‌های تحقیقاتی، به‌عنوان منابع ارزش‌مندی برای محققانی که در این زمینه تحقیقات انجام می‌دهند، دیده نمی‌شوند. وایلز و دیگران (Wiles et al. 2006) بر این باورند که افزایش مقررات تحقیق نیاز دارد تا محققان را قادر سازد تا به‌طور انعکاسی به زمینه اجتماعی توجه کنند که رضایت در آن صورت می‌گیرد.

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور تیمورلوئی) ۱۳۳

پژوهش‌گری که با افراد کار می‌کند، نیازمند تأیید اخلاقی است. تأیید اخلاقی برای تحقیق به دلایل زیر ضروری است:

- حمایت از حقوق و رفاه شرکت‌کنندگان در تحقیق و کاهش خطر ناراحتی جسمی و روانی، آسیب یا تهدید به دلیل رویه‌های تحقیق؛
- حمایت از حقوق محققان برای انجام تحقیقات قانونی و شهرت دانشگاه مجری یا حمایت‌کننده از تحقیقات؛
- کاهش احتمال ادعای سهل‌انگاری علیه محققان خاص، دانشگاه‌ها، و کلیه افراد یا سازمان‌های همکار (Schüklenk and Ashcroft 2000).

یکی از موضوعات مهم اخلاق ارزش‌یابی پژوهش حدود و وسعت حوزه آن است. به عبارت دیگر، بحث این است که چه چیزی اخلاقی است یا چگونه می‌توان به وضوح مثلاً بین امر معرفتی و اخلاقی تمایز قائل شد؟ طبق گفته مستاجوکی و مستاجوکی (Mustajoki and Mustajoki 2017)، شناخت سؤالات اخلاقی شامل سه راه است: الف. شناسایی ذی‌نفعان (به عنوان مثال، افراد، گروه‌ها، جوامع، اکوسیستم‌ها، نسل‌های آینده، و غیره)؛ ب. درک حقوق و مسئولیت‌های ذی‌نفعان و برای ذی‌نفعان؛ ج. تعریف گزینه‌ها، یعنی جست‌وجوی موقعیت بُرد-بُرد یا حداقل نزدیکی به آن برای ذی‌نفعان درگیر.

درواقع، اخلاق پژوهشی علمی مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی مشترک انسانی است. اخلاق یک نظام عمومی است؛ به این معنا که در سطح بنیادی مجموعه‌ای از قوانینی است که معمولاً درک می‌شود، اما به ندرت درباره نحوه رفتار ما با یکدیگر بحث می‌شود (Stern and Elliott 1997). با این حال، باید تأکید کرد که دانستن اصول اخلاق پژوهش برای دانشمند کافی نیست. تحقیقات نشان می‌دهد اگرچه دانشمندان الزامات اخلاق علمی را می‌دانند، همیشه آن‌ها را در عمل رعایت نمی‌کنند. بنابراین، نه تنها این خطر وجود دارد که داده‌های نادرست عملیاتی شوند، بلکه همکاران با استناد به داده‌های نادرست سردرگم می‌شوند، کیفیت تحقیقات دیگر کاهش می‌یابد، و اعتماد به جامعه علمی ضعیف‌تر می‌شود. از آنجا که اخلاق یک نظام عمومی است، پس نحوه برخورد ما با یک مشکل اخلاقی خاص بر همه اثر می‌گذارد.

اخلاق پژوهش علمی به یک معنا بخشی منحصر به فرد از اخلاق حرفه‌ای است؛ زیرا علم «با کیفیت بالا» مستلزم تمرین اخلاقی است. این پژوهش تلاش دارد تا به این سؤال‌های

محوری پاسخ دهد. مهم‌ترین سؤالاتی که مطرح است این‌هاست: ۱. اخلاق در تحقیق چرا مهم است؟ ۲. اخلاق و پژوهش چه تعاملی دارند؟ ۳. چه اصول اخلاقی تحقیق را هدایت می‌کنند؟

این پژوهش تلاش دارد تا از طریق اسنادی-تحلیلی به این سؤال‌های محوری پاسخ دهد.

۲. مفهوم اخلاق در پژوهش

در مفهومی عام، اخلاق در معنای اصل اخلاقی یا نظامی از ارزش عبارت از اصولی از درست و خطاست که به وسیله یک شخص و گروهی اجتماعی پذیرفته می‌شود و اخلاق در معنای کد اخلاقی نظامی از اصول حاکم بر اخلاق و رفتار قابل قبول محسوب می‌گردد (ساعد ۱۳۹۰). تا آن‌جا که به اخلاق مربوط می‌شود، اغلب به عنوان قوانین یا هنجارهایی تلقی می‌شود که بین نادرست و درست تفاوت قائل می‌شود. قوانین متعددی وجود دارد که به این واقعیت گواهی می‌دهد، مانند قانون طلایی «با دیگران همان‌گونه رفتار کن که دوست داری با تو رفتار کنند» یا هم‌چنین می‌تواند یک آیین‌نامه رفتار حرفه‌ای مانند «سوگند بقراط» باشد.

اخلاق پژوهش شاخه‌ای از اخلاق حرفه‌ای است که به اصول اخلاقی که پژوهش‌گر بایستی از ابتدای سامان‌دهی تحقیق آن‌ها را لحاظ کند، اشاره دارد. به‌طور کلی اخلاق در پژوهش یعنی رعایت موازین اخلاقی در مراحل مختلف تحقیقات.

اخلاق یکی از موضوعات محوری فلسفه از دوران باستان بوده و هم‌چنین جنبه مهمی از پژوهش در بسیاری از رشته‌های دیگر در حوزه علوم انسانی است. از فلسفه یونان باستان تا رشته‌های علوم انسانی کنونی اخلاق یکی از موضوعات اصلی پژوهش بوده است. علوم انسانی جنبه‌های مختلف فرهنگ بشری، تاریخ، و تنوع کنونی آن را مطالعه می‌کند. روش‌های متعدد، حتی در همان رشته، از مشخصه‌های این رشته است. مرزبندی بین رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی با رشته‌هایی که اخیراً تأسیس شده‌اند، مانند مطالعات فرهنگی، جنسیتی، قومیتی، یا منطقه‌ای، حتی کم‌تر واضح است. علاوه‌براین، علوم انسانی با تأکید امروزی بر بین‌رشته‌ای بودن پروژه‌های تحقیقاتی‌ای را شامل می‌شود که از مرزهای اصلی آن فراتر می‌روند. غالباً بحث‌های کلی در مورد مسائل اخلاقی از رشته‌های مربوط به حوزه علوم انسانی سرچشمه می‌گیرد. مانند هر حوزه پژوهشی دیگری، علوم انسانی تلاش می‌کند تا به ارزش‌های یک‌پارچگی علمی و مسئولیت اجتماعی پای‌بند باشد. نیاز به ارزیابی اخلاقی نیز با اهمیت فزاینده همکاری

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور تیمورلوی) ۱۳۵

بین‌رشته‌ای (که به مرزهای مبهم بین رشته‌ها منجر می‌شود) افزایش می‌یابد، جایی که علوم انسانی اغلب در پروژه‌هایی تحقیقاتی، که مستلزم خطرهای اخلاقی هستند، درگیر می‌شوند. برخی از ارزش‌ها یا مسائل اخلاقی در علوم انسانی در هر حوزه دیگری از تحقیق مشترک است (مانند سرعت ادبی و جعل داده‌ها)، برخی دیگر به دلیل ویژگی‌های موضوعات تحقیق (متون و فرهنگ‌ها) و روش‌شناسی (کیفی، تفسیری) و هم‌چنین انواع مختلف خطر برای شرکت‌کنندگان در تحقیق (به‌عنوان مثال رضایت آگاهانه) وجود دارد که ضرورت رعایت اصول اخلاقی را برای پژوهش‌گران ضروری می‌کند.

رویکردهای اخلاق پژوهش خود بر نوعی پیشینه فلسفی مبتنی است. علاوه‌براین، یک سنت طولانی آگاهی از تأثیر اجتماعی پژوهش در علوم انسانی وجود دارد. شخصیت روشن‌فکر عمومی (برای مثال ژان پل سارتر، برتراند راسل، یا ادوارد سعید) که کار آکادمیک را با کنش‌گری سیاسی ترکیب می‌کند، در سراسر قرن بیستم بسیار تأثیرگذار بود. در دهه‌های پایانی قرن گذشته، چندین جریان نظری بسیار تأثیرگذار در این حوزه، مانند پسااستعمار، فمینیسم، ساختارشکنی، و غیره، نگرانی‌های اخلاقی به‌ویژه در مورد نژاد، جنسیت، و اقلیت‌ها را سرلوحه تحقیقات خود قرار داده‌اند (Benčin et al. 2015). با توجه به این که مهم‌ترین عنصر در اخلاق پژوهش فرد پژوهش‌گر است و بقیه عناصر به‌گونه‌ای در ارتباط با وی هستند (زاگال ۱۳۸۶)، رهنمودها و کدهای اخلاقی برای تحقیق در علوم اجتماعی و انسانی اغلب ارزش‌ها و اصول مرتبط با تحقیق را به سه دسته عمده تقسیم می‌کنند: ۱. **استانداردهای عمل علمی:** ارزش‌های مربوط به عملکرد علمی در علوم انسانی عمدتاً در همه زمینه‌های علمی مشترک است که شامل کیفیت تحقیق، آزادی، استقلال یا استقلال‌پی‌گیری علمی، و صداقت علمی است؛ ۲. **مسئولیت در قبال افراد و جوامعی که مستقیماً در تحقیق شرکت می‌کنند:** برخی از رشته‌های علوم انسانی شامل تحقیقاتی هستند که شرکت‌کنندگان انسانی را در بر می‌گیرند که شامل کرامت انسانی، اجتناب از آسیب، رضایت داوطلبانه و آگاهانه، محرمانه‌بودن و ناشناس‌بودن، احترام به تفاوت‌های فرهنگی، و توجه به شرکت‌کنندگان آسیب‌پذیر است؛ ۳. **ملاحظات تأثیر اجتماعی پژوهش:** در علوم انسانی، ارزش‌های علمی کلی مرتبط با مسئولیت‌ها در قبال جامعه به رسمیت شناخته می‌شوند و شامل مزایای تحقیق برای جامعه، عدم تبعیض، توجه به افراد و گروه‌ها یا جوامع آسیب‌پذیر، مراقبت از انتشار، و انتشار مسئولانه نتایج تحقیقات هستند (ibid.).

هم‌چنین گزارش بلمونت، که هم‌چنان اساس رویه‌های اخلاقی سازمانی در ایالات متحد است، نشان داد که سه هنجار علمی کلی وجود دارد که بر تمام تحقیقات مربوط به انسان‌ها حاکم است: ۱. احترام به افراد که هم مستلزم رعایت استقلال افراد است و هم این‌که افراد دارای خودمختاری کاهش‌یافته محافظت شوند؛ ۲. منفعت که منظور آن‌ها عدم سوءاستفاده (یعنی الزام به عدم آسیب) و هم‌چنین نیاز به به‌حداکثر رساندن رفاه است؛ ۳. عدالت که با حصول اطمینان از رویه‌های معقول، غیراستثماری، و بادقت در نظر گرفته شده است و با توزیع عادلانه هزینه‌ها و منافع (Vanclay et al. 2013).

برای پرداختن به مسائل اخلاقی ارزش‌یابی پژوهش‌نگاهی به نظریه‌ها و ابزارهای اخلاقی‌ای که ارائه می‌دهند ضروری است. دوریس و استیچ (Doris and Stich 2007)، با مطالعه رویکردهای اخلاقی سنتی، سعی در گسترش دامنه روش‌شناختی اخلاق فلسفی دارند. آن‌ها استدلال می‌کنند که نظریه‌های اخلاقی سنتی می‌توانند از یک رویکرد تجربی برای حل مسائل اخلاقی سود ببرند. بنابراین، این امکان وجود دارد که رویکردهای جدید اخلاقی و هم‌چنین معرفی دانش ضمنی و اخلاقی بتواند مکانیسم‌های توضیحی موردنیاز در پی‌گیری ما را برای در نظر گرفتن اخلاق ارزیابی پژوهش در اختیار ما قرار دهد. با نگاهی به سنت نظری در اخلاق، که برای تحقیق به‌طور عام و ارزیابی پژوهشی به‌طور خاص قابل استفاده است، انتخاب‌های اخلاقی کلی به تعداد معینی از رویکردهای نظری محدود می‌شوند. «هسته سخت» اخلاق هنجاری پیش از هرچیز اخلاق دئونتولوژیک، اخلاق بی‌آمدگرا، و تاحدی کم‌تر اخلاق فضیلت است.

بیگتی و دیگران (Biagetti et al. 2020) نظریه‌های اخلاقی پژوهش را در چهار دسته تقسیم‌بندی کرده‌اند:

الف. اخلاق دئونتولوژیک: اخلاق دئونتولوژیک بر رابطه بین وظیفه و اخلاقی‌بودن افعال انسان تأکید ویژه‌ای دارد. در اخلاق دئونتولوژیک یک عمل به‌دلیل ویژگی‌های خود عمل از نظر اخلاقی خوب تلقی می‌شود، نه به این دلیل که محصول عمل خوب است. اخلاق دئونتولوژیک معتقد است که حداقل برخی از اعمال صرف‌نظر از عواقب آن‌ها برای رفاه انسان از نظر اخلاقی واجب هستند و حتی ممکن است به‌عنوان «وظیفه به‌خاطر وظیفه» برچسب‌گذاری شوند. رفتار اخلاقی رفتاری است که بدون استثنا به قوانین پای‌بند باشد. دستورالعمل‌های اخلاقی به هنجارهای به وضوح برشماری و محدود کاهش می‌یابند. این

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور تیمورلوی) ۱۳۷

هنجارها و توضیحات آن‌ها جهات سرراستی هستند. فضایی برای ابهام اخلاقی و بحث بیش‌تر باقی نمی‌گذارند. در زمینه ارزش‌یابی پژوهش، اخلاق دئونولوژیک می‌تواند فهرستی از هنجارهای تنظیم‌کننده رفتار ارزیابان تحقیق را هدایت کند. هنجارها باید به‌شیوه‌ای از بایدها و نبایدها یا نبایدها تدوین شوند: به‌عنوان مثال، آسیب نرسانید، احترام بگذارید، و عینی باشید.

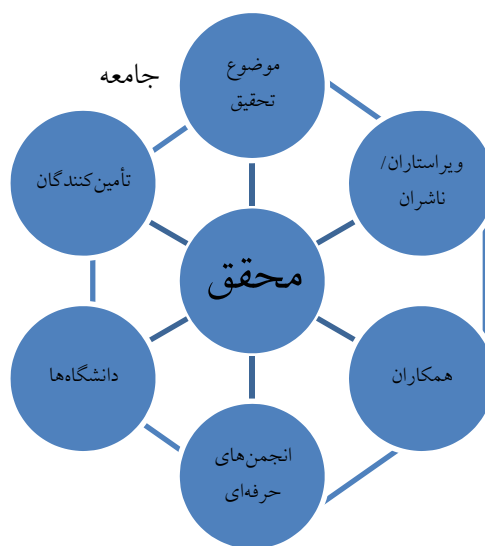
ب. اخلاق نتیجه‌گرا: اخلاق نتیجه‌گرایانه به ارزش‌های جهانی، به‌عنوان مثال زندگی، آزادی، مالکیت، و غیره، مربوط می‌شود. رفتار اخلاقی با ارزش‌های «ذخیره‌شده» تعریف می‌شود. به‌عبارت‌دیگر، تنها معیار مهم عمل اخلاقی افزایش میزان خیر عمومی در جامعه است. فهرست تعریف‌شده‌ای از هنجارها وجود ندارد؛ زیرا هنجارهای ازپیش تعریف‌شده در اخلاق نتیجه‌گرا مرتبط نیستند. اخلاق نتیجه‌گرایانه نظریه‌ای است دربارهٔ اخلاق که وظیفه یا تعهد اخلاقی را از آنچه خوب یا مطلوب است، به‌عنوان هدفی که باید به‌دست آورد، می‌گیرد. اصل اصلی در نتیجه‌گرایی به‌اصطلاح اصل اجتماعی است: بزرگ‌ترین خیر برای بیش‌ترین تعداد. دیگر اصول پی‌آمدگرایانه عبارت‌اند از: اصل پی‌آمدها، اصل سودمندی، اصل لذت‌گرایی، و اصل جهانی‌بودن.

ج. اخلاق فضیلتی: اخلاق فضیلت‌گرایانه به‌عنوان جای‌گزینی برای اخلاق دین‌شناختی و فایده‌گرایانه عمل می‌کند. اخلاق فضیلت بر این تمرکز دارد که فرد باید چه نوع آدمی باشد و چه فضیلتی داشته باشد؛ یعنی اخلاق مربوط به قواعد یا اعمال نیست، بلکه مربوط به شخصیت و صفات شخصی است. از این منظر اخلاقی، تعریف فضایل محقق و ارزیاب در چهارچوب ارزش‌یابی پژوهش بسیار مهم است، با در نظر گرفتن این‌که ارزش‌یابی پژوهشی نه‌تنها درمورد ارزیاب، بلکه درمورد ارزش‌یابی‌شده نیز است.

د. رویکرد ترکیبی اخلاق در ارزیابی پژوهش: به‌منظور اجتناب از کاستی‌های نظریه‌های اخلاقی یک رویکرد ترکیبی برای مقابله با مسائل ارزیابی تحقیق وجود دارد. در این رویکرد، امکان ترکیب وظیفه‌شناسی و نتیجه‌گرایی وجود دارد. این نوع رویکرد میان راه ظرفیت تخطی از مرزهای نظریه‌های رقیب را دارد و مبنای موردنیاز برای اخلاق ارزیابی پژوهش را فراهم می‌کند. وقتی کسی درمورد اصول صحبت می‌کند، ممکن است هم‌زمان ارزش‌ها را بیان کند. در این مورد، ارزش‌های سودگرایانه (یا مشابه) ممکن است به‌صورت هنجارها به‌روشی دستوری بیان شوند. به‌عنوان مثال، جهان‌گرایی به‌عنوان یک ارزش ممکن است به یک فرمان یا امر تبدیل شود. برخی از ارزش‌ها و فضیلت‌ها، مانند صداقت، مسئولیت، احترام، و غیره، ممکن

است با افزودن افعال به وظایف تبدیل شوند: صادق باشید، مسئولیت‌پذیر باشید، به دیگران احترام بگذارید، و غیره؛ اصولی که در بیانیه‌ها و ابتکارات تجلی یافته‌اند (Hicks et al. 2015; Moher et al. 2020).

اخلاق پژوهشی در طول قرن بیستم با رفتار پرسش‌گر عمدتاً در رابطه بین محقق و موضوع تحقیق مشخص شد. قرن بیست‌ویکم موضوعات دیگری را که فراتر از این رابطه دوجانبه‌اند مطرح کرد. آن‌ها سطوح متعددی را در بر می‌گیرند و علل و دلایل زیربنایی مختلفی دارند. برال و دیگران اخلاق پژوهشی‌ای را مطرح می‌کنند که در آن، به جای تمرکز بر رابطه بین محقق و موضوع تحقیق، بُعد اجتماعی گسترده‌تری از تحقیق را در نظر می‌گیرند که به‌عنوان یک شبکه تحقیقاتی ترسیم می‌کنند و می‌توانیم آن را «شبکه مسئولیت‌ها» به‌عنوان روابط متفاوت مسئولیت‌های اخلاقی محقق(ها) با سایر ذی‌نفعان و بازیگران در نظر بگیریم (شکل ۱).

شکل ۱. شبکه تحقیقاتی به‌عنوان شبکه‌ای از مسئولیت‌ها (Brall et al. 2017)

اصول اخلاقی پژوهش‌کدها، خط‌مشی‌ها، و اصولی بسیار مهم و مفیدند، اما مانند هر مجموعه‌ای از قوانین همه موقعیت‌ها را پوشش نمی‌دهند، اغلب در تضادند، و به تفسیر قابل توجهی نیاز دارند. بنابراین، برای محققان مهم است که یاد بگیرند چگونه قوانین مختلف تحقیق را تفسیر و ارزیابی کنند و آن‌ها را به‌کار ببرند و چگونه تصمیم بگیرند و در

موقعیت‌های مختلف اخلاقی عمل کنند. بسیاری از سیاست‌های اخلاقی پژوهشی مختلف «ساخت، جعل، یا سرقت ادبی» را اقداماتی غیراخلاقی می‌دانند و آن‌ها را رفتار نادرست تلقی می‌کنند. با این حال، یادآوری این نکته مهم است که رفتار نادرست تنها زمانی رخ می‌دهد که محققان قصد فریب دارند: اشتباهات صادقانه مربوط به شلختگی، نگره‌داری ضعیف سوابق، محاسبات نادرست، و سوگیری به‌منزله سوء رفتار نیستند. هم‌چنین، اختلاف نظر منطقی در مورد روش‌ها، رویه‌ها، و تفاسیر تحقیق تخلف پژوهشی محسوب نمی‌شود. زمانی که یک خطای ریاضی را در مقاله خود کشف می‌کنیم که برای چاپ در یک مجله پذیرفته شده است، این خطا در نتایج کلی تحقیق تأثیر نمی‌گذارد، اما به‌طور بالقوه گمراه‌کننده است. بنابراین، محقق باید به مجله (و نویسندگان همکار) در مورد خطا بگوید و انتشار یک تصحیح یا اشتباه را در نظر بگیرد. عدم انتشار اصلاحیه غیراخلاقی است؛ زیرا هنجارهای مربوط به صداقت و عینیت در تحقیق را نقض می‌کند.

اخلاق پژوهش رهنمودهایی را برای انجام مسئولانه تحقیق ارائه می‌دهد. علاوه‌براین، دانشمندانی را که در حال انجام دادن تحقیقات هستند، برای اطمینان از استانداردهای اخلاقی بالا، آموزش می‌دهد و بر آن‌ها نظارت می‌کند. با وجود حوزه‌های متنوع می‌توان تعدادی از اصول مرتبط باهم را، که عموماً اساس تحقیقات اخلاقی مربوط به انسان‌ها در نظر گرفته می‌شوند، تجزیه کرد: (منبع: نویسنده، برگرفته از محتوای پژوهش‌های صورت‌گرفته در این حوزه).

- **صداقت:** پژوهش‌گر در تمام ارتباطات علمی باید برای صداقت تلاش کند. داده‌ها، نتایج، روش‌ها، رویه‌ها، و وضعیت انتشار را صادقانه گزارش دهد. داده‌ها را نباید جعل کرد و دیگران، حامیان تحقیقاتی، یا مردم را فریب داد. صداقت هم‌چنین برای فرایند رضایت آگاهانه بسیار مهم است؛ زیرا بدون آن شرکت‌کنندگان در تحقیق نمی‌توانند از حق خود برای رضایت آگاهانه، انصاف، و صداقت استفاده کنند؛
- **عینیت:** پژوهش‌گر باید سعی کند از تعصب در طراحی آزمایشی، تجزیه و تحلیل داده‌ها، تفسیر داده‌ها، بررسی هم‌تایان، تصمیمات پرسنل، نوشتن کمک‌هزینه، شهادت متخصص، و سایر جنبه‌های تحقیق که در آن عینیت موردانتظار یا موردنیاز است، اجتناب کند. از سوگیری یا خودفریبی اجتناب یا آن را به‌حد اقل برساند. منافع شخصی یا مالی‌ای را افشا کند که ممکن است بر تحقیق اثر بگذارد.

- **دقت (احتیاط):** از اشتباهات و سهل‌انگاری اجتناب کنید. کار خود و همتایان خود را به دقت و با دیدگاه انتقادی بررسی کنید. سوابق خوبی از فعالیت‌های تحقیقاتی مانند جمع‌آوری داده‌ها و طراحی تحقیق و مکاتبات با آژانس‌ها یا مجلات داشته باشید.
 - **بازبودن:** داده‌ها، نتایج، ایده‌ها، ابزارها، و منابع را به اشتراک بگذارید. پذیرای انتقاد و ایده‌های جدید باشید.
 - **احترام به مالکیت معنوی:** به حق ثبت اختراع، حق چاپ، و سایر اشکال مالکیت معنوی احترام بگذارید. از داده‌ها، روش‌ها، یا نتایج منتشر نشده بدون اجازه استفاده نکنید. در جایی که اعتبار دارد اعتبار بدهید. هرگز سرقت ادبی نکنید.
 - **محرمانگی:** از ارتباطات محرمانه مانند اوراق یا کمک‌های مالی ارسال شده برای انتشار، سوابق پرسنلی، اسرار تجاری یا نظامی، و سوابق بیمار محافظت کنید. محرمانگی (به‌عنوان مثال عدم افشای اطلاعات) باید به همه مسائل یا دیدگاه‌های خصوصی یا شخصی یا زمانی که چنین تعهدی داده می‌شود، اعطا شود؛ به این معنی است که مسئولیت قضاوت در مورد آنچه باید گزارش شود و آنچه نباید به‌طور عمومی افشا شود برعهده محقق است. این واقعیت که چیزی برای محقق فاش شده است به‌طور خودکار به محقق این حق را نمی‌دهد که آن را عمومی کند. هنگامی که اطلاعات به‌طور محرمانه به محقق سپرده می‌شود، این محرمانه‌بودن باید محافظت شود. به‌عنوان یک محقق، از نظر اخلاقی موظف‌اید که از حفظ محرمانه‌بودن پاسخ‌هایی که از پاسخ‌دهندگان خود می‌گیرید اطمینان حاصل کنید. هم‌چنین، باید اطمینان حاصل کنید که حریم خصوصی را در قبال هرگونه اطلاعات شخصی که توسط پاسخ‌دهندگان به اشتراک گذاشته شده است، حفظ کنید.
 - **نشریه مسئول:** به منظور پیش‌برد تحقیقات و بورس تحصیلی منتشر کنید، نه برای پیشرفت شغلی خودتان. از انتشار بیهوده و تکراری خودداری کنید.
- مسئولیت سردبیران و ناشران برای حصول اطمینان از پیشرفت در تحقیق بسیار مهم است؛ زیرا آن‌ها اغلب می‌توانند تصمیم بگیرند که چه نوع مقالات تحقیقاتی سفارش داده و منتشر شوند یا نه و در نتیجه بستری برای ارتباط و بحث بیش‌تر دریافت می‌کنند یا خیر. نقش آن‌ها را می‌توان مسئولیت‌پذیری در قبال جامعه در شکل دادن یا سوق دادن

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور تیمورلوئی) ۱۴۱

- دستورکار پژوهشی به سمت «درست» نامید. آن‌ها هم‌چنین درقبال موضوعات تحقیق مسئولیت دارند که با بررسی تأییدیه‌های اخلاقی پژوهشی اعطاشده اطمینان حاصل کنند.
- **احترام به همکاران:** از آن‌جا که اجرای کار تحقیقاتی علمی اغلب مستلزم همکاری و هماهنگی نزدیک بین افراد و مؤسسات مختلف است، هنجارهای اخلاقی ارزش‌هایی را ترویج می‌کنند که برای همکاری با یک‌دیگر ضروری هستند. بنابراین، به همکاران خود احترام بگذارید و با آن‌ها منصفانه رفتار کنید. با بهبود رفتارهای به‌اشتراک‌گذاری بین همکاران می‌توان ضایعات تحقیقاتی را تا حد زیادی کاهش داد؛ زیرا داده‌ها و روش‌های موجود می‌توانند به‌ترتیب مورد استفاده قرار گیرند، سپس تحقیقات جدید می‌توانند به‌جای تکرار تحقیقات در محیط‌های جدید به دانش موجود مراجعه کنند و از آن استفاده کنند.
 - **مسئولیت اجتماعی:** تلاش برای ارتقای خیر اجتماعی و پیش‌گیری یا کاهش آسیب‌های اجتماعی از طریق تحقیق، آموزش عمومی، و حمایت.
 - **عدم تبعیض:** از تبعیض علیه همکاران یا دانش‌آموزان براساس جنسیت، نژاد، قومیت، یا سایر عوامل غیرمرتبط با صلاحیت و صداقت علمی اجتناب کنید.
 - **صلاحیت / شایستگی:** صلاحیت و تخصص حرفه‌ای خود را از طریق آموزش و یادگیری مادام‌العمر حفظ و ارتقا دهید. برای ارتقای شایستگی در علم به‌عنوان یک کل گام بردارید.
 - **قانون‌مندی:** قوانین مرتبط و سیاست‌های نهادی و دولتی را بشناسید و از آن‌ها تبعیت کنید. پژوهش‌گر لازم است از قوانین و الزامات محیطی که پژوهش در آن‌جا صورت می‌گیرد آگاه باشد و آن‌ها را رعایت کند تا مشکلی برای نهاد مشارکت‌کننده ایجاد نشود.
 - **حفاظت از موضوعات انسانی:** هنگام انجام دادن تحقیقات درمورد موضوعات انسانی، آسیب‌ها و خطرهای را به‌حداقل برسانید و منافع را به‌حداکثر برسانید. به کرامت انسانی، حریم خصوصی، و استقلال احترام بگذارید.
 - **تمامیت:** به وعده‌ها و توافقات خود عمل کنید؛ با اخلاص عمل کنید؛ برای قوام فکر و عمل تلاش کنید.

- **احترام به شرکت‌کنندگان:** محقق باید همیشه در تمام تعاملات خود با شرکت‌کنندگان از جمله قضاوت نکردن آن‌ها، بی‌اعتبار نکردن آن‌ها، و در حصول اطمینان از این‌که نظرهای آن‌ها به‌درستی ثبت می‌شود و در فرایند ارزیابی مورد توجه قرار می‌گیرد، به آن‌ها احترام بگذارد. بخشی از این احترام به اصطلاحات «شرکت‌کننده» (به جای «پاسخ‌دهنده» یا «موضوع») دلالت دارد. بُعد مهم این احترام مربوط به تضمین حمایت از افرادی است که خودمختاری آن‌ها کاهش یافته است و افرادی که به‌حاشیه رانده شده‌اند یا آسیب‌پذیرند.
- **رضایت آگاهانه:** مشارکت باید انتخاب داوطلبانه شرکت‌کنندگان باشد و باید براساس اطلاعات کافی و درک کافی از تحقیق و پی‌آمدهای مشارکت آن‌ها باشد. این بدان معناست که محقق باید تمام اطلاعات مرتبط و هرگونه خطر احتمالی مشارکت را، به‌ویژه هر موضوعی درمورد این‌که چه اتفاقی برای داده‌های به‌دست‌آمده می‌افتد، افشا کند. مشارکت باید داوطلبانه باشد و مشمول هیچ‌گونه اجبار یا تهدید به آسیب برای عدم مشارکت نباشد.
- **آسیب‌نرساندن:** هیچ آسیبی نباید به شرکت‌کنندگان در نتیجه مشارکت آن‌ها در تحقیق وارد شود. نباید در نتیجه مشارکت آن‌ها عواقب نامطلوبی برای فرد ایجاد شود. این موضوع اخیر می‌تواند پیچیده باشد. به‌عنوان مثال، یک محقق نمی‌تواند تضمین کند که کارفرما علیه یک کارمند به دلیل مشارکت یا نظرهایی که ممکن است انجام دهد، اقدامی انجام ندهد، اگرچه چنین خطری احتمال می‌رود، باید با اطمینان از ناشناس بودن یا اقدامات محرمانه مورد بحث در زیر مورد بررسی قرار گیرد. حداقل، محقق باید تمام تلاش خود را برای محافظت از شرکت‌کنندگان در برابر هرگونه آسیب انجام دهد و طبق اصل رضایت آگاهانه اطمینان حاصل کند که شرکت‌کننده از تمام خطرهای احتمالی ناشی از مشارکت به‌طور کامل ارزیابی شده است.
- **اجتناب از نفوذ ناروا:** پژوهش‌گر فقط درمورد موضوعاتی که مربوط به موضوعات مورد تحقیق است بحث کند و پرس‌وجوها باید به آن موضوعات محدود شود.
- **ناشناسی:** فرض ناشناس بودن وجود دارد؛ یعنی افراد با این فرض که ناشناس خواهند بود و ناشناس بودن آن‌ها محفوظ می‌ماند، در تحقیق شرکت می‌کنند، مگر این‌که اجازه نام‌بردن را داده باشند. بنابراین، برای هرگونه استفاده از نام واقعی افراد یا جایی که هویت

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور تیمورلوئی) ۱۴۳

یک فرد از متن مشخص می‌شود (مثلاً شهردار یا سایر شخصیت‌های عمومی که توسط نقش عمومی مشخص شده است) به اجازه ابراز شده شرکت‌کنندگان نیاز است.

- **حق بررسی و اصلاح رونوشت:** در مواردی که افراد نام برده شده‌اند یا قابل شناسایی‌اند، آن شرکت‌کنندگان حق دارند نحوه نقل قول از آن‌ها را بررسی کنند و تغییراتی در رونوشت و هر پیش‌نویس انتشاراتی ایجاد کنند که ممکن است آماده شود تا اطمینان حاصل شود که با روش خود موافق‌اند.

- **مشارکت فعال:** پژوهش‌گران مسئولیت اخلاقی دارند تا اطمینان حاصل کنند که همه افراد و گروه‌های مرتبط در تحقیق گنجانده شده‌اند و در مواردی که معمولاً ممکن است به دلایل زبان، دسترسی، یا هزینه شرکت کنار گذاشته شوند، تلاشی واقعی برای فعال کردن مشارکت انجام می‌شود. ارائه وسایل دسترسی مناسب مانند ترجمه، حمل و نقل، یا پرداخت برای جبران هزینه حضور.

- **حاکمیت اخلاقی:** برای عملکرد صحیح رویه‌های اخلاقی لازم است نظام حاکمیتی اخلاقی وجود داشته باشد. باید یک کمیته یا مرکز دیگری وجود داشته باشد که بتواند پروتکل‌های تحقیقاتی را قبل از انجام تحقیق بررسی کند، بر فعالیت‌های پژوهشی نظارت کند، به محققان و شرکت‌کنندگان مشاوره بدهد، و درباره شکایات قضاوت کند.

- **مناسب بودن روش تحقیق:** احترام به شرکت‌کنندگان و هم‌چنین احترام حرفه‌ای به این معنی است که روش تحقیق باید پایایی و روایی داشته باشد. شرکت‌کنندگان (چه رایگان و چه پولی) با این فرض که تحقیق مشروع، ارزش‌مند، و معتبر است، وقت صرف می‌کنند.

- **نقدپذیری:** پژوهش‌گر باید نقدها را قبول کند و برای آن‌ها ارزش قائل شود و آن‌ها را در جهت بهبود و توسعه پژوهش خود به کار گیرد. با نقد پژوهش ضعف‌ها و نقص‌های پژوهش آشکار می‌شود و پژوهش‌گر می‌تواند با پذیرش نقدها در پژوهش‌های بعدی پژوهش خود را هم از لحاظ ادبی، نگارشی، و محتوایی غنی سازد. این خود نقطه قوتی برای پژوهش است.

- **حق انصراف:** مطابق با اصل مشارکت داوطلبانه، شرکت‌کنندگان باید بدانند که می‌توانند در هر زمانی که بخواهند انصراف دهند و در صورت امکان، هر یک از داده‌های خود را که قبلاً ثبت شده است از تجزیه و تحلیل حذف کنند.

در این پژوهش تعدادی از اصول مرتبط باهم، که عموماً اساس تحقیقات اخلاقی مربوط به انسان‌ها در نظر گرفته می‌شوند، نشان داده شده و آن‌ها براساس ویژگی‌های هفت‌گانه افراد دارای اخلاق حرفه‌ای تقسیم‌بندی و در قالب الگوی زیر ارائه شده‌اند. توکل حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای، تخصص حرفه‌ای، تعلق حرفه‌ای، تداوم حرفه‌ای، تکامل حرفه‌ای، و تحول حرفه‌ای ویژگی‌های افراد دارای اخلاق حرفه‌ای است (جدول ۱). بنابراین، حرفه‌ای بودن در همه زمینه‌ها باید براساس عملکرد اخلاقی باشد. در نتیجه «حرفه‌ای بودن» با تعهد و رعایت رفتار اخلاقی تعریف می‌شود.

آگاهی فعال از مسائل اخلاقی، که احتمالاً با آن‌ها روبه‌رو می‌شویم، برای تمرین بازتابی و حرفه‌ای مهم است. پنج هدف کلی آموزش اخلاق را برای متخصصان حرفه‌ای می‌توان بیان کرد:

۱. برانگیختن و گسترش تخیل اخلاقی: پژوهش‌گران باید درمورد اخلاق بیاموزند، مسائل اخلاقی را درک کنند، با مردم هم‌دلی کنند، و زمینه‌ها را با اصطلاحات اخلاقی تفسیر کنند؛

۲. شناخت مسائل اخلاقی: پژوهش‌گران باید از زمان و چگونگی بروز مسائل اخلاقی آگاه باشند؛

۳. توسعه مهارت‌های تحلیلی: پژوهش‌گران باید واژگان اخلاق و استدلال اخلاقی را بیاموزند و مهارت‌هایی را در تجزیه و تحلیل و پرداختن به موقعیت‌های اخلاقی توسعه دهند؛

۴. برانگیختن احساس تعهد اخلاقی و مسئولیت: پژوهش‌گران باید درک درستی از تعهدات و مسئولیت‌های شخصی خود داشته باشند؛

۵. مقابله با ابهام اخلاقی: تمرین‌کنندگان باید از موقعیت‌هایی آگاه باشند و بتوانند با موقعیت‌هایی که در آن اصول اخلاقی در تضاد با یک‌دیگرند یا جایی که هیچ انتخاب اخلاقی آشکاری وجود ندارد، کنار بیایند. تصمیم‌گیری در این موارد براساس ترجیحات شخصی یا منافع اختصاصی نیست، بلکه باید براساس استدلال اخلاقی مستدل باشد. پتانسیل ابهام اخلاقی هم‌چنین به این معنی است که تمرین‌کنندگان فردی باید بتوانند درمورد قضاوت‌های اخلاقی با دیگران مذاکره کنند و بتوانند از تصمیمات و اقدامات خود براساس دلایل اخلاقی دفاع کنند.

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور تیمورلوئی) ۱۴۵

جدول ۱. تقسیم‌بندی اصول اخلاقی پژوهش براساس ویژگی‌های افراد دارای اخلاق حرفه‌ای

اصول اخلاقی تحقیق	ابعاد	
پای‌بندی به ارزش‌های دینی و اخلاقی در تمام اصول	توکل حرفه‌ای	ویژگی‌های افراد دارای اخلاق حرفه‌ای
صداقت احترام به مالکیت معنوی محرمانگی احترام به همکاران عدم تبعیض قانون‌مندی رضایت آگاهانه حق بررسی و اصلاح رونوشت	تعهد حرفه‌ای	
حفاظت از موضوعات انسانی اجتناب از نفوذ ناروا	تعلق حرفه‌ای	
دقت تمامیت نقدپذیری حق انصراف	تحول حرفه‌ای	
بازبودن مناسب‌بودن روش صلاحیت/ شایستگی آسیب‌رساندن	تخصص حرفه‌ای	
مسئولیت اجتماعی مشارکت فعال	تداوم حرفه‌ای	
حاکمیت اخلاقی ناشناسی	تکامل حرفه‌ای	

۳. نتیجه‌گیری

دیدگاه‌ها درباره‌ی پی‌آمدهای اخلاقی روش‌ها و شیوه‌های مختلف تحقیق در رشته‌ها و در محیط‌های فرهنگی مختلف متفاوت است (Fisher 2008). یکی از مشخصه‌های حرفه‌ای بودن بحث مداوم درباره‌ی مسائل اخلاقی در گروه حرفه‌ای است (Zandvoort 2008). پای‌بندی به

اصول اخلاقی در پژوهش ضروری و مهم است. این اصول راه‌نمایی‌های اخلاقی را برای محققان و مؤسساتی که در آنجا کار می‌کنند ارائه می‌دهد. هدف این راه‌نمایی تشویق درک و تأمل انتقادی در مورد مسائل اخلاقی است. رعایت اصول اخلاقی رکنی مهم در اثربخشی پژوهش‌ها (مبشر و دیگران ۱۳۸۵) و در واقع یکی از راه‌های ارتقای کیفیت و اعتبار پژوهش‌های علمی است (Pittaway 2010). در کشورهای پیشرفته، اهمیت رعایت اخلاق در پژوهش تاحدی است که این کشورها به تشکیل کمیته‌های اخلاق در پژوهش به منظور نظارت بر انجام‌دادن طرح‌های پژوهشی اقدام کرده‌اند (حیدری و دیگران ۱۳۸۹).

جیمتون اعلام می‌کند که در تحقیق سه عنصر مهم‌تر شایستگی محقق، طراحی دقیق، و نتایج قابل انتظار ارزش‌مند است (Jameton 1984). علاوه‌براین، انتخاب دقیق روش برای جمع‌آوری داده‌ها، برای اطمینان از روایی و پایایی، دو الزام اصلی است که در انواع تحقیقات باید رعایت شود. انتخاب بستگی به موضوع مطالعه دارد. هنگامی که انسان درگیر است، تمام مسائل اخلاقی باید در نظر گرفته شود (Kilpi and Tuomaala 1989).

اگرچه دانشمندان الزامات اخلاق علمی را می‌دانند، اما همیشه آن‌ها را در عمل رعایت نمی‌کنند. بنابراین، در صورت عدم رعایت، نه تنها این خطر وجود دارد که داده‌های نادرست عملیاتی شود، بلکه همکاران با استناد به داده‌های نادرست سردرگم می‌شوند، کیفیت تحقیقات دیگر کاهش می‌یابد، و اعتماد به جامعه علمی ضعیف‌تر می‌شود. نقض اخلاقی در تحقیقات علمی می‌تواند در کنار آسیب به اقتدار جامعه علمی، هم برای انسان‌ها که موضوع تحقیق هستند و هم برای دانشجویان و جامعه مضر باشد.

دلایل زیر اهمیت چرایی رعایت اصول اخلاقی در پژوهش‌های علوم انسانی است.

اول، اصول اهداف تحقیق مانند دانش، حقیقت، و اجتناب از خطا را ارتقا می‌دهند. به عنوان مثال، ممنوعیت ساختن، جعل، یا ارائه نادرست داده‌های تحقیقاتی باعث ترویج حقیقت و به حداقل رساندن خطا می‌شود.

دوم، از آنجاکه پژوهش اغلب مستلزم همکاری و هماهنگی زیاد بین افراد مختلف در رشته‌ها و مؤسسات مختلف است، استانداردهای اخلاقی ارزش‌هایی را که برای کار مشترک ضروری هستند، مانند اعتماد، مسئولیت‌پذیری، احترام متقابل، و انصاف را ارتقا می‌دهند. به عنوان مثال، بسیاری از هنجارهای اخلاقی در تحقیقات، مانند دستورالعمل‌های مربوط به تألیف، سیاست‌های حق چاپ و ثبت اختراع، سیاست‌های به اشتراک‌گذاری داده‌ها، و قوانین

تحلیلی بر ضرورت نقش اخلاق در پژوهش (محمد کاظم پور نیمورلوی) ۱۴۷

محرمانگی در بررسی همتایان، برای محافظت از منافع مالکیت معنوی و درعین حال تشویق به همکاری طراحی شده‌اند. اکثر محققان می‌خواهند برای مشارکت‌های خود اعتبار دریافت کنند و نمی‌خواهند ایده‌های آن‌ها به سرقت برود یا زودرس افشا شود.

سوم، بسیاری از اصول اخلاقی کمک می‌کنند تا اطمینان حاصل شود که محققان می‌توانند در برابر مردم پاسخ‌گو باشند. به‌عنوان مثال، سیاست‌های دولت در مورد تخلفات تحقیقاتی، تضاد منافع، و حمایت از افراد انسانی ضروری هستند.

چهارم، اصول اخلاقی در تحقیق نیز به ایجاد حمایت عمومی از پژوهش کمک می‌کند. اگر مردم بتوانند به کیفیت و یک‌پارچگی تحقیق اعتماد کنند، احتمال بیش‌تری برای تأمین مالی یک پروژه تحقیقاتی دارند. درنهایت، بسیاری از اصول تحقیق، ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی مهم دیگری مانند مسئولیت اجتماعی، حقوق بشر، رفاه حیوانات، رعایت قانون و سلامت و ایمنی عمومی را ارتقا می‌دهند. خطاهای اخلاقی در تحقیقات می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی به آزمودنی‌های انسانی و حیوانی، دانش‌آموزان، و مردم آسیب برساند.

شفافیت تحقیق، پایایی نتایج، و شهرت محقق در جامعه دانشگاهی معیارهای بسیار مهمی هستند که هم اعتبار خود علم و هم امکان استفاده موفق از دانش جدید را در عمل تعیین می‌کنند. بنابراین، اخلاق پژوهش صرفاً «فرمالیته» نیست که مورد نیاز ویراستاران مجلات دانشگاهی باشد، بلکه بخش مهمی از تحقیق است که تحت‌تأثیر اعتماد عمومی به دانشمندان، حفاظت از داده‌ها، ناشناس بودن، و رازداری و توانایی ایجاد رابطه مبتنی بر اعتماد با پاسخ‌دهندگان و حفظ آن است. اخلاق پژوهش فقط الزاماتی نیست که در خلاصه یا منشور اخلاقی نوشته شده باشد، بلکه جایگاه فلسفی و ارزشی محقق و نیز بحثی است که برای چندین دهه ادامه داشته و از اشتباهات دردناک درس گرفته است، همان‌طور که مرور تاریخچه تحقیق نشان می‌دهد، اخلاق هم اعتبار تحقیق انجام‌شده و احترام کامل به شرکت‌کنندگان در تحقیق و جوامع آن‌ها و هم توسعه سیاست‌های اجتماعی مفید و انتشار و نصب مؤثر یافته‌های تحقیق را در بر می‌گیرد.

در این پژوهش ۲۵ اصل به‌عنوان اصول اخلاقی پژوهش بر مبنای حرفه‌ای بودن تشریح شده است که رهنمودهایی را برای انجام مسئولانه تحقیق ارائه می‌دهد. درکل امیدواریم که از طریق این پژوهش آگاهی از ملاحظات اخلاقی را افزایش دهیم و عملکرد ارزیابی تأثیر را بهبود بخشیم.

کتاب‌نامه

حیدری، ا.، ف. اصغری، و ح. عادل (۱۳۸۹)، «ارائه یک مدل جهت پایش طرح‌های پژوهشی با سوژه انسانی در ایران»، نشریه اخلاق و تاریخ پزشکی، س ۳، ش ۵.
زاگال، هکتور و خوزه گالیندو (۱۳۸۶)، *داوری اخلاقی؛ فلسفه اخلاق چیست؟*، ترجمه علی‌احمد حیدری، تهران: حکمت.
مبشر، م. و دیگران (۱۳۸۵)، «بررسی رعایت اصول اخلاق در پژوهش بر حیوانات آزمایشگاهی به روش کیفی»، نشریه اخلاق در علوم و فناوری، دوره ۱، ش ۱.

- Benčín, R. et al. (2015), "Ethics Assessment In Humanities", *Journal European Commission*, 1-20.
- Biagetti, M. et al. (2020), "Ethical Theories in Research Evaluation: An Exploratory Aroach, An Exploratory Aroach", *Scholarly Assessment Reports*, vol. 2, no. 1, 2-10. Available at: doi: <<https://doi.org/10.29024/sar.19>>.
- Brall, C. et al. (2017), "Research Ethics 2.0: New Perspectives on Norms, Values, and Integrity in Genomic Research in Times of Even Scarcer Resources", *Journal Karger Open Access*, vol. 20, 27-35. Available at: doi: <<https://10.1159/000462960>>.
- Doris, J. M. and S. P. Stich (2007), "As a Matter of Fact: Empirical Perspectives on Ethics", in: *The Oxford Handbook of Contemporary Philosophy*, F. Jackson and M. Smith (eds.), Oxford: Oxford University Press, 114-152.
- Fisher R. (2008), "Anthropologists and Social Impact Assessment: Negotiating the Ethical Minefield1", *Asia Pac J Anthropol*, vol. 9, no. 3, 231-242.
- Guillemin. M. et al. (2010), "Resources Employed by Health Researchers to Ensure Ethical Research Practice", *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, vol. 5, no. 2, 21-34. Available at: doi:<<https://10.1525/jer.2010.5.2.21>>.
- Hicks, D. et al. (2015), "The Leiden Manifesto for Research Metrics", *Nature*, vol. 520, 429-431. Available at: doi:<<https://doi.org/10.1038/520429a>>.
- Jennings B. et al. (2003), "Introduction: A Strategy for Discussing Ethical Issues in Public Health", in: *Ethics and Public Health: Model Curriculum*, B. Jennings (ed.), 1-12, pdf accessed 21 July 2013, Available from: <<https://www.asph.org/UserFiles/EthicsCurriculum>>.
- Jameton, A. (1984), *Nursing Practice, The Ethical Issues*, New Jersey: Prentice Hall.
- Johnstone, M. (2009), *Bioethics; A Nursing Perspective*, 5th Edition Churchil Livingstone Elsevier.
- Kilpi H. and U. Tuomaala (1989), "Research Ethics and Nursing Science: An Empirical Example", *Journal of Advanced Nursing*, vol. 14, 451-458.
- Kjellström1, S., S. N. Ross, and B. Fridlund (2010), "Research Ethics in Dissertations: Ethical Issues and Complexity of Reasoning", *Journal of Med Ethics*, vol. 36, 425-430.

- Moher, D. et al. (2020), "The Hong Kong Principles for Assessing Researchers: Fostering Research Integrity", *PLOS Biology*, vol. 18, no. 7. Available at: doi: <<https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000737>>.
- Mustajoki, H. and A. Mustajoki (2017), *A New Approach to Research Ethics: Using Guided Dialogue to Strengthen Research Communities*, New York: Routledge: Available at: doi: <<https://doi.org/10.4324/9781315545318>>.
- Pittaway, E., L. Bartolomel, and R. Hugman (2010), "Stop Stealing Our Stories: The Ethic of Research with Vulnerable Groups", *Journal of Human Rights Practice*, vol. 2, no. 2, 229-251.
- Sandu, A. et al. (2020), "Social Perception of Ethical Values", *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, vol. 19, no. 55, 105-120, ISSN: 1583-0039.
- Schüklenk, U. and R. Ashcroft (2000), "International Research Ethics", *Bioethics*, vol. 14, 158-172.
- Smith D. (2003), "Five Principles for Research Ethics", *Monitor Staff*, vol. 34, no. 1, 56, Accessed August 16, Available from: <<http://www.apa.org/monitor/jan03/principles.aspx>>.
- Stern, J. E. and D. Elliott (1997), *The Ethics of Scientific Research: A Guidebook for Course Development*, Hanover: University Press of New England.
- Vanclay, F. et al. (2013), "Principles for Ethical Research Involving Humans: Ethical Professional Practice in Impact Assessment Part I", *Journal Impact Assessment and Project Appraisal*, vol. 31, no. 4, 243-253: <<http://dx.doi.org/10.1080/14615517.2013.850307>>.
- Wiles, R. et al. (2006), "Researching Researchers: Lessons for Research Ethics", *Qualitative Research*, vol. 6, no. 3, 283-299. Available at: doi: <<http://10.1177/1468794106065004>>.
- Zandvoort, H. (2008), "Preparing Engineers for Social Responsibility", *Euro J. Eng Educ*, vol. 33, no. 2, 133-140.
- Žukauskas, P. et al. (2018), "Research Ethics", *Journal Intechopen*, 140-154. Available at: <<http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.70629>>.

